

נוביני קרקובסקיה Nowiny Krakowskie

ארגון יוצאי קרקוב בישראל
ZWIAZEK KRAKOWIAN W IZRAELU
ASSOCIATION OF CRACOWIANS IN ISRAEL

כתיבה, עריכה והבאה לדפוס: לילי הבר
ת.ד. 17209 תל אביב 69051 lili@lyhaber.com
cracowassociaton.gmail
טלפון: 054-4436366, פקס: 09-9579540

גליון 59, דצמבר 2011 חשוון תשע"ב

בטאון ארגון יוצאי קרקוב בישראל

תערוכה חדשה במוזיאון שינדלר בקרקוב

לתפקידים "גבריים". המלחמה היא לא רק בשדה הקרב, עם נשק ביד. מאבק הקיום היום יומי, האחריות והדאגה למשפחה ולילדים, חייבו אומץ ונחישות. הגיבורות היהודיות שקורותיהן מוצגים בתערוכה הן:

גוסטה (יוסטינה) דרנגר לבית דוידסון, ילידת קרקוב 1916, אשר נרצחה בקרקוב בנובמבר 1943. היתה חברה פעילה ב"עקיבא" לפני המלחמה וחברה בארגון היהודי הלוחם בקרקוב הכבושה. יחד עם חברה השתתפה בפעולות המרי בקרקוב בשלהי 1942. נאסרה על ידי הגסטפו ב-18 בינואר 1943 ונכלה בבית הסוהר מונטלופיך. בהיותה בכלא חיברה את היומן הידוע בשם "יומנה של יוסטינה" המתעד את פעילויות התנועה הלוחמת ומציב יד לחברי תנועת "עקיבא" שבתוכה גדלה.

גניה מנור לבית וולפילר, ילידת 1926 בקרקוב. היתה אסירה במחנה הריכוז בפלשוב, ועם חיסול המחנה הועברה למחנה אושוויץ-בירקנאו ומשם על ידי חסיד אומות העולם, אוסקר שינדלר, לברינליץ. מתגוררת עם בעלה נחום, אותו הכירה בפלשוב, בבאר שבע ומקדישה את זמנה לציור.

מריה הוכברג-מריאנסקה (שם מחתרתי אווה, ובישראל היה שמה מרים פלג), ילידת 1913 בעיר לקי (Łęki) תחתונה, נפטרה בתל אביב ב-1996. סופרת, עיתונאית, חברת "ז'יגוטה". הודות למראה פניה הלא-יהודי חיה בימי הכיבוש, יחד עם בעלה, בזהות שאולה כפולניה. ספר הזכרונות שכתבה יחד עם בעלה חושף ומגלה את צפונותיה של הפעילות המחתרתית ומבצעי ההצלה של היהודים.

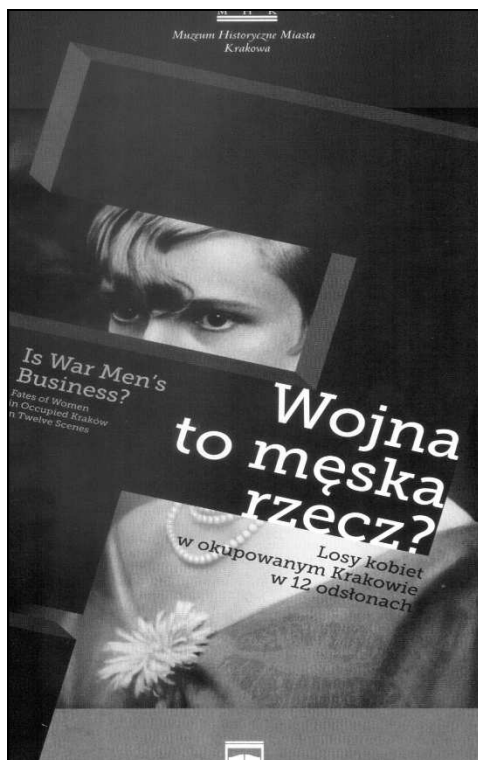
מרים עקביא לבית וינפלד, ילידת 1927 בקרקוב, היתה בגטו קרקוב ואסירה במחנות הריכוז פלשוב, אושוויץ וברגן בלזן. הגיעה לישראל במסגרת עלית הנוער ב-1946, לאחר שהות בשוודיה לצורך החלמה. בשוודיה הכירה את בעלה חנן. כתבה מספר רב של ספרים למבוגרים ולנוער ותרגמה מפולנית לעברית. ספריה תורגמו לשפות רבות, בין השאר לפולנית, גרמנית, הולנדית ושוודית.

הגיבורות האחרות שחיהן מוצגים בתערוכה הן קרקובאיות פולניות.

בימים אלה נפתחה תערוכה חדשה בקרקוב "מלחמה היא דבר גברי?" (Wojna to męska rzecz?). התערוכה מוצגת במוזיאון "אוסקר שינדלר", רח' ליפובה 4, לצד תערוכת הקבע במקום "קרקוב הכבושה 1939-1945" ותהיה פתוחה לקהל הרחב עד 22 באפריל 2012.

לדברי האוצרים, מטרת התערוכה היא להציג את עמדתן של הנשים בתקופת הכיבוש, שלהן אין עדיין יצוג הולם בזכרון הקולקטיבי או בהיסטוריוגרפיה. נקודת המבט העיקרית בפולין היא נקודת המבט הגברית: החיילים הנלחמים בחזית הצבאית, פעולות המחתרת, פרטיזנים. הנשים אינן קיימות בזכרון זה, אלא כקרבנות בלבד, או כרקע לזכרון הגברי. דרך הפריזמה של גורלן של 12 הנשים שקורותיהן מוצגות בתערוכה, נעשה ניסיון להציג את נקודת המבט הנשית, לספר את סיפורה של העיר קרקוב מזווית ראייה זו.

האמירה הסטראוטיפית המיוחסת לוינסטון צ'רצ'יל היא ש"מלחמה היא ענין גברי". בתערוכה מוצגות נשים שהחליטו החלטות אמיצות, השתתפו במשימות נועזות ומסוכנות, וביצעו תפקידים זהים

הקרון לרווחה לנפגעי השואה בישראל והמרכז הבינתחומי בהרצליה

פתחו קליניקה לסיוע משפטי לנפגעי שואה. בקליניקה ניתן לקבל מידע, הדרכה וטיפול בפניות בנושאים כגון: ביטוח לאומי, דיור, קופת חולים ועוד.

השירות ניתן ללא תשלום על ידי סטודנטים למשפטים בליווי צמוד של עורך דין.

לבדיקת הזכאות לקבלת סיוע ולתאום פגישה להתקשר ל: 03-6090866 בשעות 08:00-16:00.

מפגש חגיגי של יוצאי קרקוב בחנוכה ה-26 בדצמבר 2011 בבית התפוצות !!!

יחד עם אגודות הפעילות בחסות הארגון נדליק נרות חנוכה ונציין מלאות 69 שנה לפעולות המרי של חברי הארגון היהודי הלוחם בגטו קרקוב ("ציגנריה").

בתוכנית האמנותית: "החייאת המוסיקה היהודית", מנגנים הכליזמרים גיורא פייזמן וחנן בר-סלע ועמיתיהם.

הזמנות תשלחנה.

ילדה ושמה שיינדל

יואל וולף עם תרזה רודניק בקבלת אות "חסידת אומות עולם"

הגרמנים ירו על כל משפחתה, אמא שלה נשכבה עליה, וכך הצילה אותה. הילדה שכבה כמה שעות בקבר ואחר כך השכנים הפולנים אספו אותה. הדוד אבפלבאום סידר לה מגורים אצל משפחת רודניק.

נתתי לה שלוש מאות זלוטי והיא התרחקה, ופתאום היא חזרה ואמרה: "אתה יודע מה? הגרמנים טיפשים". שאלתי אותה למה היא אומרת את זה, והיא השיבה: "כל הלילה הגרמנים חיפשו בחדר, אבל את הדברים שאלק הסתיר לא מצאו. אלק החביא את כל המסמכים הסודיים שהיו לו, בצד הפנימי של מגבת כפולה התלויה מעל הכיור הסמוך לדלת כניסה".

פחדתי להיכנס לדירה. אולי מחכה שם שוטר שיעצור אותי? אך חייב הייתי למצוא את המסמכים עוד לפני שהגרמנים ישובו לחיפוש נוסף בדירה. נכנסתי במהירות לחדר, למזלי הוא היה ריק. לקחתי את התעודה שלי ואת הדברים של אלק, שמתי אותם מתחת לחולצה ועזבתי את החדר, בפחד מפני בלשים המסתתרים בחוץ, במטרה לעקוב אחר מי שיכנס לחדר. הסברתי את המצב לילדה, והדרכתני אותה ללכת יחד עמי, תוך שאנו מביטים בחלונות ראווה, כאילו מטיילים. עוד הוספתי שכאשר נתקרב לרחוב המוביל אל תחנת הרכבת, נתחיל לרוץ בפתאומיות, היא ימינה לתחנת הרכבת ואני לגטו וככה עשינו.

עד היום אינני יודע מי היא הילדה של אז ומה עלה בגורלה. כל שאני יודע הוא: ילידת 1930 בערך; הוריה נספו והיא ניצלה הודות לעובדה שאמה נשכבה עליה; תקופה מסויימת שהתה אצל שכנים פולנים ואחר כך, עד ה-21 בדצמבר 1942, הסתתרה אצל משפחת רודניק ברחוב וילופולה 26; היה לה דוד בשם אבפלבאום (Abpelbaum) שעד לפרוץ המלחמה היה בעל חנות ברחוב וילופולה 26; בשנת 1942 היה הדוד בגטו קרקוב.

אודה מאוד למי שיוכל להוסיף לי פרטים על מר **אבפלבאום** או על אחייניתו האם הוא יודע מה עלה בגורלם במהלך המלחמה או אחריה. יואל וולף טל' 050-621-6457 או בני אבי וולף טל' 02-9931036.

ולסיום, לפני שנים אחדות פניתי אל "יד-ושם" בבקשה שיכירו בבני משפחת רודניק כ"חסידי אומות העולם". בשל העובדה שלא הייתי בטוח באיות שם המשפחה, סירבו "יד ושם" לבקשתי. לפני כשנה קיבלתי ממוזיאון מחנה המוות אושוויץ את תעודות המוות של גברת רודניק ושל בנה הי"ד. מסרתי את התעודות ל"יד ושם" ועל סמך זה זכתה משפחת רודניק להכרה כ"חסידי אומות העולם". הצלחתי לאתר את הבת, **תרזה רודניק**, ולאחרונה השתתפתי בטקס בקרקוב שבו קיבלה הבת את המדליה וההוקרה לה ולמשפחתה. תרזה רודניק חיה בעוני, בודדה וחולה.

בשנת 1942 הייתי בגטו קרקוב, יחד עם אחי משה וחברים מה"שומר הדתי". הצטרפנו למחתרת היהודית "החלוץ הלוחם". המקשרת בינינו למפקדה של המחתרת הייתה **חנה שפריצר הי"ד**, והיא זו שהעבירה לנו הוראות איזה משימות לבצע. היות שהיה לי "מראה טוב", ודיברתי פולנית מושלמת, קיבלתי תפקיד של מקשר. ביצעתי כמה שליחויות, וב-12.12.1942 נתבקשתי להחזיר ילדה בת שלוש מגטו קרקוב להוריה בגטו בוכניה. המראה של הילדה היה יהודי טיפוסי, היא דברה רק יידיש ושמה שיינדל.

כשהלכתי איתה ברחובות קרקוב ידעתי שברשותי שתי תעודות זהות: מקורית ומזויפת. החלטתי לגשת אל חבר המחתרת **אלק גולדברג**, שהסתתר בדירה של משפחה פולנית בשם רודניק (Rudnik), ברחוב וילופולה 26, ולמסור לו למשמרת את תעודת הזהות המקורית שלי. בנסיעה לבוכניה היו הרבה מצבים מאוד מסוכנים, ומשהגענו לבוכניה הלכנו לשער הכניסה לגטו. שם בקשתי מהשוטר היהודי שייתן לי להיכנס ולהחזיר את הילדה להוריה שבגטו. השוטר צעק וגירש אותנו.

לפי ההוראה שקבלתי הרי שאם לא אוכל להיכנס לגטו עלי למסור את הילדה לרבי מ"בלוז" שמסתתר מחוץ לגטו, אצל משפחה יהודית בעלת נתינות הונגרית. ניגשתי לשם. היה זה בית חד-קומתי, ומהחלון ראיתי שיש בפנים הרבה אנשים. פחדתי שיש ביניהם גם משתפי פעולה שעלולים להסגיר אותי, ולכן פתחתי את הדלת, הכנסתי את הילדה פנימה, וברחתי. ומאז, במשך 63 שנה חרדתי לגורלה. לפני 5-6 שנים מצאתיה. סבתא-רבא שמתגוררת בבליה.

רצתי לתחנת הרכבת, ושם נודע לי שלא מוכרים כרטיסי נסיעה לפולנים בשל העובדה שבעוד יומיים יחול חג המולד, וכל הרכבות מובילות חיילים גרמנים מהחזית הרוסית לגרמניה. בלית ברירה נכנסתי לקרון ברכבת מלאה גרמנים והתיישבתי בין שני קצינים גרמנים. העמדות פני ישר וכך הגעתי לקרקוב.

הלכתי לדירתו של אלק על מנת לקחת את התעודה שהשארתי אצלו. כשהתקרבתי לבנין שבו הסתתר אלק חשכו עיני. בחוץ עמדו בוכות גברת רודניק עם הבת תרזה, וזאת למרות הקור השורר בחוץ. הן סיפרו שבילדה הגרמנים הביאו את אלק עם אזיקים על הידיים והרגלים ועצרו את אדון רודניק ובנו בן ה-14 (לאחר כמה חודשים נודע לי איך תפסו את אלק, שהרי באותו יום המחתרת שמה פצצה בבית קפה צינגריה, ונהרגו שם כמה קצינים גרמנים. אלק קיבל משימה לתלות דגל פולני על גג כנסיית מאריאצקה, וכשירד עצרו אותו).

חששתי שמא המשטרה הגרמנית מצאה את התעודה שהשארתי אצל אלק, ובה היתה רשומה כתובת מגורי בגטו, וכך הגיעה אל משפחתי. הייתי מאוד מוטרד. ואז נגשו אלי שני נשים יהודיות מבוגרות, אשר גם הן הסתתרו בבניין קרוב, מספר 11, והיו רגילות לשבת בחדר של אלק. אחת מהן אמרה לי שבנה חבר בהנהלת המחתרת, והיא מבקשת שידיריך אותה מה עליה לעשות. הבטחתי לה שכאשר אכנס לגטו אמצא את בנה ואדווח לו.

כשעמדתי בחוץ ניגשה אלי ילדה כבת 12 וביקשה שאלווה לה כסף. בתשובה לשאלתי לשם מה דרוש לה הכסף, ענתה שגם היא הסתתרה בדירתה של משפחת רודניק, ובלילה כשהגרמני כיוון את אור הפנס אליה, צעקה הגברת רודניק: "זו הבת שלי". וכך חייה ניצלו. עכשיו היא מפחדת להישאר רוצה לחזור לעיירה שלה, ולהתחבא אצל שכנים פולנים. היא סיפרה לי שיש לה דוד בגטו, אבפלבאום, שהיה בעל חנות בבנין זה, והוא ישיב לי את הכסף. כששמעתי שיש לה דוד בגטו רציתי להחזירה אליו אך היא סרבה בתוקף. הילדה סיפרה כי כאשר

שיפוץ בתי קברות יהודים - פרוייקט משותף לשב"ס פולין וישראל

היתה זו חוויה מיוחדת במינה ומרגשת להיות אחראי על פרוייקט יחודי זה, ולראות את ההתלהבות בה מבוצע הפרוייקט על ידי שרות בתי הסוהר בפולין, ורצונם העז של מפקדי שב"ס פולין לבצע פעולות שיסייעו להתגבר על התיוג השלילי לגבי יהודים ופולנים אצל הסוהרים בשתי המדינות. הגברת המודעות של סוהרי פולין והאסירים לכל הקשור להיסטוריה הענפה של היהודים על אדמת פולין לפני מלחמת העולם השנייה היא מטרה חשובה במיוחד.

של הסוהרים הישראלים בכל הנוגע למורשת היהודית בפולין ולתרומת ההידוק הקשרים בין המדינות. על פי האמנה שנחתמה בנושא, יקבלו כל הסוהרים והאסירים המשתתפים בפרוייקט, העשרה מגורמי החינוך והטיפול לעניין השואה וההיסטוריה המשותפת של העמים, וזאת במעורבותו של הרב הראשי של פולין. מידי שנה יצא סגל פו"מ של שב"ס ישראל לפולין, וישמע הרצאות על הפרוייקט ויבקר באחד האתרים המשופצים ובאנדרטה בראדום.

כבר למעלה משנה פועל פרוייקט שיפוץ בתי קברות יהודיים בפולין, פעילות המבוצעת על ידי אסירים פולנים בכל רחבי פולין, והיא פרי שיתוף פעולה בין שרות בתי הסוהר (שב"ס) פולין לשב"ס ישראל.

גולת הכותרת הסמלית של הפרוייקט הייתה הקמת אנדרטה בבית הקברות היהודי בעיר ראדום. האנדרטה הוקמה משברי מצבות אשר נעקרו ממקומן בבית הקברות היהודי המקומי, בזמן מלחמת העולם השנייה על ידי הגרמנים, ושימשו לסלילת מסלולי המראה וכביש גישה לשדה התעופה. אחד הפולנים שעסק בכך לקח לביתו כ-70 מצבות, שנראו לו יקרות ומשובחות. ברבות השנים אותרו מצבות אלה, ועיריית ראדום החליטה להעבירן לקהילה היהודית ולתמוך בהקמת אנדרטה בה יוצבו המצבות.

במקביל, נעשתה פניה אל כל בתי הסוהר בפולין, על מנת לבחון את נכונות להשתתף בפרוייקט שיפוץ וטיפול בבתי קברות יהודיים שבאזורם. 55 מנהלי בתי סוהר נענו בחיוב, והפרוייקט היה לכלל ארצי, והשם שניתן לו הוא "פרוייקט תיקון". מטרת הפרוייקט היא לתרום לחינוכם ושיקומם של האסירים הפולניים והעשרת הידע שלהם ושל סוהרי שרות בתי הסוהר בפולין בכל הנוגע להיסטוריה המשותפת של שני העמים, ובמקביל להעמיק את הידע

עו"ד חיים שמולביץ, תת גונדר (גימ')

כבן להורים ניצולי שואה מקרקוב

חונכת אנדרטה בראדום שהוקמה על ידי אסירים פולניים משברי מצבות

עוד על הפוגרום בקרקוב

הכתבה בקשר לפוגרום בקרקוב ב-11 באוגוסט 1945, אשר התפרסמה בגליון אוגוסט ש.ז., הגיעה לידי של מאיר גולדשטיין שגר היום במונטריאול, קנדה. בשיחה טלפונית שקיימנו עם מר גולדשטיין בביתו הוא ביקש לציין כי רוב הקצינים של שרות הבטחון שהיו במקום היו יהודים, וכך, למרבה המזל, הפוגרום נעצר באיבו ולא הפך להיות "פוגרום קילצה".

לדבריו, בקבוצתו שנקראה למקום, היו 9 קצינים יהודיים ורק אחד, קוסובסקי, היה גוי. רוב הקצינים היהודים זוהו בשמותיהם הפולניים (שמו הפולני של גולדשטיין היה מריאן גולצ'ינסקי). משנוכחו אנשי שרות הבטחון שלא יצליחו להתגבר לבד על ההמון ובעיקר על המיליציה, הזעיקו לעזרה את הרוסים, אשר לא התלהבו להגיש עזרה.

האשה היחידה שנהרגה באותה תקרית, גב' ברגמן למיטב זכרונו, נרצחה על ידי המיליציה המקומית ולא על ידי ההמון.

הקצינים היהודים משירות הבטחון וידאו גם שהאוכלוסיה המקומית לא תבזוז את הרכוש בדירותיהם של היהודים שהתגוררו באיזור - רבים מהם התגוררו ברחוב מיודובה, בבניין שמול בית הכנסת ה"קופה".

אנה פוירשטיין הי"ד

יהודית ענבר, אוצרת מוזיאון יד ושם" מבקשת לקבל פרטים על גברת אנה פוירשטיין הי"ד. גב' פוירשטיין היתה מנהלת בית היתומים ששכן, לפני המלחמה ברחוב דיטלה 64, והיא נספתה בבלז' יחד עם ר' אלתר דוד קורצמן והילדים של בית היתומים.

מר דודה מהמוזיאון היהודי בקרקוב מסר כי פוירשטיין היתה מנהלת של בית היתומים, ומוזכרת ב"עתון הקהילה" 1937 מספר 4 עמוד 7. ידוע כי לא היתה חברת מועצת המנהלים של בית היתומים, שכן היתה עובדת שכירה. גם בגטו היתה אחראית על הילדים של בית היתומים (ככל הנראה כמו דוד קורצמן, סגן הנשיא לפני 1939).

עוד מצאנו כי אנה פוירשטיין היתה רעייתו של יוליוש פוירשטיין, מורה בבית היתומים ברחוב דיטלה 64 ומורה בבית הספר "תלמוד תורה" שהיה ברחוב רנקבקה 30 בפודגוזה ("עתון הקהילה", 1937, מספר 5, עמוד 10).

פוירשטיין נולדה בקולומיאה בשנת 1891 ושם משפחתה בנעוריה היה Weissman.

גב' פוירשטיין, כמו גם הרב אלתר דוד קורצמן, יכולים היו להנצל, שכן היו דנרט רצה לאפשר להם למלט נפשם. אך שני המחנכים המסורים הלכו אל מותם יחד עם תלמידיהם.

על העשיק באומינגר הי"ד

כמעט בלתי נמנע היה לעבור ברחוב מבלי לפגוש את אחד השוטרים היהודים אשר ארבו בכל מקום, ואשר כמובן ידעו שמשוהו נרקם, אך פחדו מאתונו והאחרים העדיפו לעצום עין. היו זמנים שאנחנו השגחנו עליהם יותר מאשר הם עלינו. לא היתה פעולה, ישיבה או הוראה, שניתנה לשוטרים היהודים ואשר לא הגיעה אלינו כמעט באותו זמן שהגיעה אליהם.

נוסף על כל אלה היה עלינו לדאוג לאנשים, לכלכלתם, ללבושם ולמקום מגורים, ואלה גזלו את רוב זמננו במשך החודשים הראשונים בערך עד אמצע שנת 1942. מאז ואילך התחלנו בפעולות של ממש. בערב אחד הוצאנו שלוש חוליות. הפקודה היתה לצאת מחוץ לגיטו, בערב, להסתובב ברחובות שקטים, לפגוש חייל גרמני ולחסל אותו בלי רעש, בדרך כלל במכה על הראש, ולקחת את נשקו. ההצלחה היתה מלאה. כל החברה חזרו בשלום והאקדח הראשון היה בידינו.

פעולה אחרת בוצעה במוסד גרמני של מכוניות: שלושה בחורים צעירים וקטני קומה יצאו ביום גשם (דווקא יום גשם התאים לפעולה מכיוון שהתברר שאפשר להכנס למוסד רק על ידי חפירה מתחת לגדר, והגשם כמובן הקל על החפירה) ובעת שהמשמר הקיף את המוסד, הספיקו הבחורים להכנס פנימה ולשפוך כמה חביות בניזין, לשים חומר הצתה שהוכן מראש ואשר נדלק כעבור זמן. אנתנו, העשיק, בנק ואני, עמדנו על גג אחד הבתים וחכינו. פתאום השמים האדימו מהכיוון המקווה. ידענו שהבחורים הצליחו, אך חיכינו בקוצר רוח עד שחזרו מהפעולה. אחד מאלה הוא פריץ גלברמן.

בתוקף, ואמרתי שאנו מעונינים לשמור על המקום ולתכנן מה שאפשר במקומות אחרים. לאט לאט ובזהירות התחלנו לאסוף סביבנו כמה אנשים. העשיק היה כבר אחרי הצבא, וטבעי היה שיהיה המנהיג. הוא לא רק ידע להשתמש בנשק, אלא ידע גם איך להכין נשק, פצצות וחומרי תבערה. תוך זמן קצר נתקבצו סביבנו כעשרים בני נוער, חלקם יוצאי תנועות נוער חלוציות וחלקו נוער עברי מיואש. התחלקנו לחמישיות, אשר אחת לא ידעה על השניה אם כי נחשו. חיש מהר לא היתה לנו אפשרות לעבוד יותר, היה צריך לדאוג לאנשים אשר הרגישו שייכים לארגון ורצו שידאג להם. היה צריך לדאוג לניירות מתאימים כדי שהאנשים יוכלו לנוע באופן חופשי לגיטו ומחוצה לו. היה צריך לאמן את האנשים, להכין תוכניות וסליקים. צריך היה להכין מטה.

וכך, ביום אחד הפסקנו לעבוד במוסד על מנת להקים מטה. העשיק היה ראש המטה, בנק הלברייך, בחור יוצא צבא, היה אחראי על הדרכה ומבצעים, ואני – כספים ואפסנאות וכן ניירות (קנקרטים, תעודות עבודה וכל מה שנחוץ). תפקידה של גולה מירה, אותה הכיר העשיק עוד בהיותה חברה במועצת עירית לבוב מטעם המפלגה הקומוניסטית, היה קשר עם הגויים, בעיקר עם פ.פ.ר. במטרה להשיג נשק ואינפורמציה (הם השיגו ידיעות על ידי תחנות חשאיות). חבר נוסף היה אדעק.

צורת הגיוס של חברים חדשים היתה פשוטה: כל מי שגייס 4 חברים היה לראש הקבוצה של החמישיה. באופן זה הבטחנו שכל חמישיה תהיה מורכבת מאנשים המכירים אחד את השני, ויש להניח שהיו חברים.

העשיק עבד ללא לאות. הכין תוכניות, דרבן לפעולה, היה הולך לפגישות עם הגויים, אשר התייחסו אלינו בחשדנות ובאי רצון. הכין סדר יום לישיבות מטה ועוד. זמן ומרץ רב גזלו הדאגה לקונספירטיביות, למקומות מפגש, ולמקומות נוחים ליציאה וכניסה לגטו. אפשרויות היציאה היו יציאה כיהודים תוך כדי שימוש ברשיונות מיוחדים, כמובן מזוייפים, או יציאה כגויים אשר נכנסו ברשיון מיוחד, והדרך המקובלת היתה היציאה דרך פרצה בגדר או דרך חלון במרתף שפנה אל מחוץ לגטו ובידינו היה מפתח למקום.

לא קל היה לנהל פעולה קונספירטיבית בתנאי הגיטו, כשכל האוכלוסייה במקום מנתה כ-15,000 איש, וגודלה כגודל שכונה קטנה.

היכרותי עם העשיק באומינגר מתחילה בהיותי בגיל 11 בערך, כשהוא היה ראש הקבוצה שלי בתנועת "השומר הדתי" שעל יד בית ספר המזרחי ברחוב קופה, עד עוזבו את "השומר הדתי" והצטרפותו ל"שומר הצעיר". גם אני עזבתי את "השומר הדתי", וכאן נפרדו דרכינו.

בסוף שנת 1941, כמה חודשים אחרי שיהודי קרקוב נסגרו בגיטו, ואני אז לבדי (הורי גורשו), בערב שבת אחד דופקים על הדלת. בדלת עומד העשיק, מראהו מעורר רחמים. רק אתמול נכנס לגיטו אחרי שעשה את הדרך הקשה והארוכה מלבוב דרך הגבול הרוסי-גרמני, וחזר להוריו, אבל בגיטו אין לו זכות קיום אם לא יעבוד. כרטיס עבודה יתן לו את האפשרות לקבל מנות אוכל וגם זכות ישיבה בגיטו. והנה שמע שאני עובד במוסד גרמני, ואולי אוכל לעזור לו ולהשתדל עבורו. הוא סיפר לי שהינו מכונאי וגם נהג. הבטחתי לעשות כל שביכולתי. ישבנו שעה ארוכה, והוא סיפר שהיה בצבא האדום ובשנים 1940-41 שימש נהג של ספריה ניידת של הצבא האדום במזרח פולין.

אותו לילה לא ישנתי הרבה, ידעתי שאין לי הרבה סיכויים לעזור להעשיק, מצד שני אי אפשר היה להפקירו. אבל איך עושים זאת? עבדתי במוסד גדול שבעליו היה גרמני ברלינאי, שכל רצונו היה להתעשר. מדי פעם הייתי מביא לו למכירה קצת תכשיטים ומצרכי מזון. הוא אמנם היה משלם, אבל התשלום לא עמד בשום יחס לשווי, והיהודים מכרו מכיוון שלתכשיטים לא היה כל ערך. אינני זוכר מה בדיוק נתתי לאותו גרמני באותה פעם. אני רק יודע שהעשיק התחיל ללכת אתי לעבודה, וכעבור כמה ימים מראהו השתפר עד כמה שאפשר היה בתנאים ההם. וככה התחלנו כל בוקר ללכת לעבודה, לקסרקטינים על יד הרכבת, ובערב חזרנו.

כעבור כמה ימים העשיק התחיל להעלות לפני תכניות. שמועות על השמדה התגנבו אליו, היו לו אי אלה קשרים פה ושם. כמדומני שבאותה תקופה העשיק לא היה רחוק מהמפלגה הקומוניסטית, אם כי לא דיבר על זה אף פעם, שכן אני הייתי חבר עקיבא וגם גרתי עם חבר עקיבא, בנק וקסנר. באותם הזמנים רק דבר אחד היה משותף בינו – שנינו היינו יהודים.

בתחילה העשיק דבר על לבי שנחבל במכוניות במקום עבודתינו. התנגדתי

העשיק באומינגר הי"ד (המשך)

שלמה שיין

כשורה, ואכן כעבור כחצי שנה הגיעה אשתו של שמעון דרנגר עם בשורות האיוב. התברר שגם מאנשינו חסרים כמה, לא השלינו את עצמנו. ידענו שלא יניחו לנו.

בין אנשי עקיבא היו שני אנשים אשר מסרו את נשמתם לשטן, והם אשר מסרו לגסטפו כל אחד ואחד מאתנו. מאותו רגע ואילך היתה המטרה לנסות ולהמשיך להתקיים, אך בחורינו נפלו לידי הגסטפו אחד אחד, מבלי שנדע מאין באה הפורענות. בעיר כבר נודע שהיהודים הם שביצעו את פעולות ה-22 בדצמבר, השוטרים היהודים רחרחו אחרינו מתוך פחד שלא יאשימו אותם בסיוע, וגם חשבו על גילוי המחתרת בכדי לקנות לעצמם ארכה לפני השמדתם.

כשבועיים מאוחר יותר נתפס אחד הבחורים. הגסטפו אסר את אביו, ובאיומים ובהבטחות לשחרר את האב, שיתף הבחור פעולה. כמה מתברינו נאסרו על פי גילוי, ואני ביניהם. ערב אחד במחצית פברואר 1943, בשעה 12 בלילה, התעוררתי על ידי מכה אדירה בשיניים, וידעתי שהגיע הקץ. הובאתי למונטלופיד, בית הסוהר מפורסם. ששה שבועות של עינויים היו מנת חלקי. רק בנס החזקתי מעמד עד ששלחוני לאושוויץ.

כשבועיים לאחר שהובאתי לבית האסורים הובאו חברים נוספים לאותו תא, ואלה סיפרו שהעשיק התגלה, ניהל קרב אקדחים עם הגסטפו, ונהרג. היה זה בתחילת מרץ 1943. העשיק כפי שאני הכרתיו היה מנהיג במלוא מובן המילה, את כל רוחו, מרצו וישותו, מסר לענין אחד ויחיד – איך לנקום באויב. שום דבר פרטי או אישי לא היה חשוב בעיניו. כל כולו היה מסור לענין.

מתוך מכתבו של שלמה שיין לד"ר באומינגר, אחיו של העשיק, מיום 10.5.1959

הגרמנים התחילו להתעצבן. התחילו פעולות עונשין נגד האוכלוסיה הפולנית, מכיוון שכל פעולותינו התנהלו מחוץ לגיטו. אנשי המחתרת הפולנית, אשר לא פעלו באופן אקטיבי בקרקוב, הודיעו לנו לחדול, אחרת יצטרכו הם להפסיקנו. העשיק התהלך כארי בסוגר, וניהל ויכוחים עם גולה לשכנעה שאין באפשרותינו לחדול עכשיו.

לתקופת מה עברנו לפעולה בתוך הגטו, בעיקר נגד המלשינים למיניהם, ובמיוחד אחד שהביא למאסרים רבים בגטו. החלטנו לחסלו. שני בחורים עם אקדח ארבו לו בלילה, בשער ביתו. הוא הגיע. הבחורים התייצבו מולו, האחד ירה והוא נפל מיד. הבחורים היו בטוחים שהרגוהו והתרחקו במהירות. התברר שהחטיאו. הוא קם על רגליו והתחיל לצעוק, והבחורים במנוסתם עלו לעליית הגג של אחד הבתים. כל המשטרה הועמדה על הרגלים. הם הקיפו את גוש הבתים שאליהם נכנסו הבחורים. בראותם שאין דרך אחרת, החלו לשזור חבל מחבלי הכביסה שבעליית הגג, והחלו לרדת מגובה של שלוש קומות אחד מהם הצליח, השני הגיע רק עד מחצית הדרך כשהחבל נקרע והוא נפל ונהרג במקום. חששנו מאד. הבורח יצא מחוץ לגטו ואחד השוטרים הפולנים מצא אותו לפנות בוקר. ידענו שאם יימצא האקדח בידו, מר יהיה גורל יהודי הגטו. התפלאנו כשגופתו נמסרה לגטו כאילו נפל מחלון אחד הבתים. התברר שהשוטר הפולני ערך חפוש בכליו, מצא את האקדח ומיד הבין את העניין. הוא החביא את האקדח ואת הניירות, אשר הגיעו אלינו אחר כך, בעקיפין.

מאז היינו מצווים במשנה זהירות. תקופת מה נמנענו מלהסתובב ברחובות. מדי פעם הוציאו הגרמנים קבוצות יהודים באקציות שונות. היאוש דחף למעשים. ידענו שאין מה להפסיק. העשיק היה משיג ידיעות על מחנות ההשמדה שהחלו לפעול בסוף 1942. ידענו שהסוף מתקרב, ורצינו למכרו ביוקר. באותה תקופה אנשינו רק הסתכלו בעינינו באלם, ואנחנו, אנשי המטה, תלינו את עינינו בו, במנהיג.

באותו זמן החל העשיק להתעניין בשיתוף פעולה עם קבוצת עקיבא, וניהל משא ומתן מייגע עם דולק ליבסקינד. אנשי עקיבא הסתייגו בעיקר מהקשר שלנו עם פ.פ.ר, למרות שהיה רופף למדי. לבסוף הושג הסכם על פעולה גדולה משותפת. המטרה היתה להראות לגרמנים שקרקוב, ואלה הפעולות שבוצעו: קרקוב ידעה שעוד לא כולם מתו, שיש עוד מי שמוכן להלחם נגד החיה הנאצית, ואלה הם דווקא יהודים. היהודים, אשר הפולנים היו רגילים לראותם כבטלנים חבושי כיפה וטלית, היהודים אשר הגרמנים חשבו שמספיק מקל עבורם.

הפעולות הסתיימו ואנחנו כולנו נסוגנו למקומות המיועדים. קבוצת דולק עשתה שגיאה ראשונה. הם היו כעשרה אנשים במקום אחד בעיר, וכמובן שהגרמנים המרוגזים כחיות טרף הריחו אותם מיד. דולק ליבסקינד וחבריו נהרגו או נתפסו. כשיצאנו כעבור שלושה ימים ממחבואינו, ובאתי למפגש שנקבע מראש, פגשתי את העשיק ובנק, אך אף אחד מאנשי עקיבא לא הגיע כמוסכם. מיד ידענו שמשהו אינו

Nowe Muzeum Zydowskie w Krakowie

Dwaj Panowie sympatyczni I mili
Do Tel-Avivu z Krakowa przybyli
Potrudzili sie Panowie z dalekiego Krakowa
Bo Muzeum chca budowac
Taka byla mowa
Zydowskie.

Jest na Szerokiej Muzeum Zydowskie
Jest Galicja Muzeum Zydowskie
Jest u Szindlera Muzeum Zydowskie
Jest wiecej Muzeow Zydowskich
Niz Zydow Krakowskich
I jest nawet na Stradomiu
Centrum dialogu
Diablu ogarek, swieczke Panu Bogu
Co kto sobie zyczy.

Bo wiecie Panstwo ze krakowscy Zydzi
To dzis eksponaty muzealne
Twory szcztakowe
Niedobitki fatalne
Jak niegdys dinosaurzy
Weil so ist das und so soll das sein

Krakow ist Judenrein !
Eksponaty w gablotkach beda pokazane- liczne
Cycesy, talesy, szaty liturgiczne
Muzyka , zwyczaje kulinarne
Chalaty czarne.

Chmura muzeow wisi
Nad cmentarzyskiem Kazimierza
Gdzie zylo dziesiatki tysiecy
Jest osiemdziesieciu
Nie wiecej

Ostatnia Krakowskich Zydow reduta
Jak kamienie rzucone na szaniec
Tak sie tam konczy ten taniec
Majufes zydowski-krakowski

"Panie pomnik Hitlerowi
My postawic chcemy..."
A tu jak na zlosc-
Muzeum budujemy !

Marcel Goldman, Tel-Aviv 12.10.11

מרכינים ראש ואבלים

על פטירתו של

אילן (סטשק) אדלר ז"ל

חבר, ידיד ורע

ומשתתפים בצערה של חברתנו שושנה אדלר
ובני המשפחה

משתתפים בצער המשפחה

ואבלים על פטירתה של חברתנו האהובה

פרידה אמיר ז"ל

לבית קיבץ, בת מורה ב"תחכמוני"
תלמידה מצטיינת של הגימנסיה העברית
בקרקוב וידידת אמת

אבלים על מות חברנו
ומשתתפים בצער המשפחה

מארק פינדר ז"ל

תלמיד הגימנסיה העברית
ממקימי הצופים בבית הספר

בעקבות המסע לפולין

נפתלי אריאן, איש קרקוב איתנו למסע הזה:

מרבה להתלוות, כאיש עדות, למסעותיהם של קבוצות תלמידים היוצאים לפולין. רבים מהתלמידים מתרגשים מסיפורו האישי וכותבים לו. וכך כתבה לו **אור מועלם מבי"ס "יד סינגלובסקי"**:

"לנפתלי: לא אשקר אם אומר שלא היו לי חששות לצאת למסע הזה. חששות שפעמים רבות עוררו בי את הרצון לבטל את הכול. פניתי לידיד ושיתפתי אותו בפחדים: אני חוששת, אני מפחדת, אני דואגת איך ארגיש, אולי זה אתגר גדול מדי בשבילי? אולי כדאי לותר. אולי עדיף להישאר בבית? אבל בסופו של דבר סיכמנו בינינו שאנחנו נתמודד עם הכול. לאחר ככלות הכול אנחנו נעבור את זה ביחד.

וכאן, נפתלי, אני שואלת אותך: איך אתה, עם כל מה שעברת שחווית את הכל במציאות, שזה חלק גדול מילדותך ומעברך – איך התגברת על כל החששות ובחרת בסופו של דבר לצאת

למדתי על העבר של עמי והבנתי שהמדינה שלנו היא לא דבר מובן מאלינו, ושבזכות אנשים כמוך אנחנו נותרנו בעולם הזה. אין ספק שזו היתה חוויה שלא אשכח לעולם!"

התפרסם בחוברת ספטמבר 2011 של "להיות ולחיות" בטאון בית "להיות" בחולון.

איפה וכיצד נספה שפרלינג, כדורגלן מצטיין של קרקוביה

- ◆ **רדר וקלר** שיחקו בקבוצת פישצ'וויק.
- ◆ **גרינברג** -- עד 1941 שיחק בדינמו לבוב וחלק מהזמן בדינמו מוסקבה. ניספה ב-1942 אך אין מידע נוסף היכן וכיצד ניספה.
- ◆ **פמפר שמואל** - בזמן הכיבוש הנאצי היה בוורשה. נרצח בידי הגרמנים ב-1943 ביחד עם אחיו, ויקטור (שהוא אביו של מתרגם שורות אלו)
- ◆ **נתן (Wawrzus)** האח השלישי של משפחת **פמפר**, שהיתה משפחה של ספורטאים ידועים בקרקוב, מוצא את עצמו בסוף שנות הארבעים בבילסקו, שם שיחק בקבוצת מכבי המקומית בתפקיד שוער.

הערות:

הכתבה, שהתפרסמה בעתון ספורט בקרקוב בשנת 1948 או 1949 נשמרה על ידי משפחת גניה ונחום מנור, אחותו של רומן וולפיילר ז"ל.
תרגם: עמי פמפר, בנו של ויקטור הי"ד.

כל ספורטאי ואוהד ספורט ירצה בוודאי לדעת מה קרה בזמן השואה לכדורגלנים היהודים המצטיינים של קרקוב: גינטל "מוני" שפרלינג וגרינברג - כדורגלני קרקוביה, רדר ופמפר מ"מכבי", שטוירמן מ"יוטצ'ינקו" (אשר במשחק שהתקיים בוורשה ב-1923 בין פולין לארה"ב קבע, במצב של 2:2, את שער הנצחון לנבחרת פולין בבעיטת פנדל), זונשטיין - שחקן נבחרת פולין בכדוריד, קלר שהיה כדורגלן בקבוצת גדניה. רומן וולפיילר כדורגלן מכבי קרקוב עדכן:

- ◆ **גינטל** עלה לארץ ישראל בשנת 1938, וניסה לתווך - לצערנו ללא הצלחה - בהבאת קרקוביה לסידרת משחקים בארץ ישראל.
- ◆ **שפרלינג** - עם פרוץ מלחמת העולם השנייה מצא את עצמו כפליט בלבוב, ושם היה מאמן קבוצת פישצ'וויק המקומית. נרצח יחד עם רדר, על ידי הגרמנים, במגרש הכדורגל של הקבוצה המקומית.

הנכד מספר את סיפורן של משפחות גלזר וולפגנג

אני מעוניין לדעת האם ואיך יכלו סבי וסבתי, מניה ומקס, להיפגש בפלשוב. ידוע שניתן היה לעבור בין מחנה הגברים לנשים במשך תקופה מסוימת, אך האם בשלב כלשהו נסגר המעבר בין המחנות? אם כן, איך יכלו להיפגש (סבתי עבדה אצל מדריץ'), באיזה שיטות נקטו והיכן נפגשו. כל מידע, אפילו שולי, יעזור.

המעוניינים לקבל טיוטה של כתב היד הנ"ל ואו יכולים למסור לי מידע מתבקשים ליצור קשר 054-6669840.

שהוחבאה בכפר ביסטרה אצל משפחת איכרים.

עם חיסול הגטו הועברו בני הזוג לפלשוב, ועם חיסול פלשוב הועבר מקס למטאהוזן ושם נספה. מניה הועברה לאושוויץ בירקנאו ושרדה, וכך גם הבת. בתום המלחמה עברו מניה והבת למחנה העקורים הפגייסמר שבגרמניה, שם פגשה את בעלה השני משה שטרן.

המשפחה "החדשה" עלתה לארץ והתיישבה בכפר סבא בשנת 1949.

מזה חמש שנים אני, יובל ירח, בן למשפחות **גלזר וולפגנג** מקרקוב, כותב ספר המתבסס על חייה של סבתי ועל האירועים ההיסטוריים שחוותה.

סבתא **מניה** נולדה בקרקוב ב-1916 למשפחת וולפגנג, אשר התגוררה ברחוב סטרשובילנה 74. בשנת 1939 נישאה מניה למקס גלזר, והזוג עבר להתגורר ברחוב דיטלה 62. בשנת 1941 הועברה המשפחה לגטו והתגוררה בפלאץ זגודי 17. במרץ 1941 נולדה בתם לאה (ללה)

1. Glaser Maks. 2. 3.VI.1910 Kraków, 3. pol. 4. verh.
5. Dietla 62. in Krakau 1910. Zimmer, Küche Bad.
6. Handelsgehilfe, (Wäsche schneider)
Frau Maria,
Kennk. oo514 (21. I. 1940)
Av. 677

000514

1. Glaser Maria (Wolfgang) 2. 27. I. 1916 Krakau
4. pol. 4. verh. 5. Dietla 62. Krakau 1916.
Famv. Glaser Maks
Kennk. oo515 (21. I. 1940)
Av. 677/1.

000515

לזכרם של צבי ושושנה דרפּלר

אבא, **צבי (הירש) דרפּלר** נולד בלנצוט שבגליציה ב-1913. הוריו, חנה ובן ציון, מצאו פרנסה ממכירת מוצרים בחנותם, וכך פרנסו את חמשת ילדיהם. כמחצית מאוכלוסית לנצוט הייתה יהודית, ובעיירה התקיימו חיי קהילה תוססים.

מגיל צעיר נמשך צבי לתנועת "השומר הצעיר", תוך התרחקותו מהיהדות החרדית-המשפחתית. למד עברית ובמהרה היה למדריך בשומר הצעיר ופעיל מאד בחיי הקהילה. על אף התנגדותו הנחרצת של אביו החליט לעלות לארץ-ישראל, וכדי לקבל סרטיפיקט התחתן בנישואים פיקטיביים וב-1936 הגיע לקיבוץ תל-עמל הוא ניר דוד.

אמא, **שושנה (רושקה) פורשנר**, נולדה בדומברובה טרנובסקה שבגליציה, ב-1914 לאברהם וחיה (לבית דרשוביץ). אביה, התפרנס ממכירת ביצים. פרנסת המשפחה הייתה בדוחק והאב נאלץ ללמד דרדקים ב'חדר' כדי לפרנס את ארבעת ילדיו.

לשושנה היתה דודה, אחות אמה, בקרקוב. הדודה שרה (סלה) עבדה בחנות בדים ונישאה לבן משפחת נוסבאום, בעלי החנות. דודה שרה ניהלה את החנות ובראותה את הקשיים במשפחת אחותה, הציעה שאחיניתה שושנה, בת השלוש עשרה, תעבור לקרקוב ללמוד בבית הספר "בנות יעקב" ותגור עם סבא וסבתא בפודגוז'ה.

לאחר הלימודים עבדה שושנה בספריית השאלה פרטית בקרקוב, ברחוב יוזפה. בספריה פגשה בני נוער דרכם הגיעה לתנועת הנוער "עקיבא" (הנוער הציוני), למדה עברית תוך בליעת ספרים בפולנית בספריה. הוריה התנגדו לפעילותה בתנועה, והמגורים בפודגוז'ה הכבידו כי היה עליה לעזוב את הפעילות מוקדם, לפני שסגרו את הגשר מעל הויסלה, וכך בגיל 15 עברה לגור עם חברה בחדר שכור בקרקוב.

לימים הצטרפה להכשרה בביילסקו-ביילה ושם שהתה שנתיים. את משפחתה ביקרה פעמים מעטות, אך שמרה על קשר מכתבים עמם. מאחר ולא היה לה כסף לסרטיפיקט הצטרפה לחבר תנועה לו נישאה בנישואים פיקטיביים, ובסוף שנת 1935 הגיעה לקיבוץ נווה איתן.

בארץ ישראל הכירו צבי ושושנה, נישאו וחדורי רוח ציונית מגשימה הם החליטו ללכת להתיישבות, הם גרו באופן זמני בשימרון ליד נהלל עד להקמת תמרה, הלא היא רמת צבי. ושם נולדה גם הבת הבכורה. הקשר עם המשפחות בפולין נותק, והחיים ברמת צבי לא היו קלים. עם סיום המלחמה נולדה הבת השנייה, והבת השלישית נולדה כבר אחרי קום המדינה. את רמת צבי עזבו הורינו, ועברו למושבה יקנעם, שם הקימו משק חקלאי וזכו לראות נכדים ונינים.

הבנות: רותי, ניצה וחנה

מחשבות... Janina

נחום מנור מבקש לברר האם **ינינה וירניץ'-וסרצוג** (Janina Wernicz-Wassercug), שחקנית תיאטרון סלובצקי בקרקוב הופיעה בישראל ומתי? ידוע ששרדה את המלחמה במסתור, בשנות החמישים הגיעה לישראל, ואחר כך היגרה לארגנטינה. פרטים בטלפון 08-6278656.

מר **אדם מושיל**, מורה בית הספר שברחוב סטרדומסקה בקרקוב, אשר לפני המלחמה נקרא "הנדלובקה" מעוניין לערוך תערוכה קטנה לזכר תלמידי בית הספר. את השראתו קיבל מהתערוכה על הגימנסיה העברית המוצגת בימים אלה בבית הכנסת הישן. תלמידי בית הספר או קרוביהם, שיש ברשותם עדויות, חפצים, תעודות או מסמכים, מתבקשים לפנות לנחום מנור 08-6278656.

במוזיאון גליציה בקרקוב נפתחה לאחרונה תערוכה מעבודותיו של **יורם (יזי) גרוס**, אחיו של נתן גרוס ז"ל.

התערוכה, בשיתוף עם קרן הקולנוע בקרקוב, נפתחת לרגל יום הולדתו ה-85 של האנימטור הקרקובאי-ישראלי-אוסטרלי, ומוצגות בה אחדות מעבודותיו אותן הוא יוצר כבר למעלה מ-60 שנה.

בנוסף להקרנת בכורה של סרט תעודי על חייו ופועלו, התקיימו הצגות של מספר סרטים מצוירים שיצר במהלך השנים ואשר הפכו גם לסדרות טלוויזיה פופולריות בעולם.

הרחבת זכויותיהם של ניצולי שואה

ועדת שני פרסמה לאחרונה דוח הקובע כי יש קשר ברור בין רדיפת הנאצים לבין סיבוכים מאוחרים של יתר לחץ דם, הופעת ארוע מוחי, אי ספיקת לב והפרעות קצב. הועדה קבעה גם קריטריונים לפיהם יוכר בחולים הקשר הסיבתי בין הופעת יתר לחץ דם ורדיפות הנאצים להופעת סיבוכים של ארוע מוחי, אי-ספיקת לב והפרעות קצב. שיעור ההכרה באותם סיבוכים נקבע על ידי הועדה לפי שיעור ההכרה ביתר לחץ הדם וחלופי הזמן מאבחון יתר לחץ הדם.

הקרן לרווחה החלה בפרויקט חדש, בשיתוף עם החברה להשבת נכסי נספי שואה, פרויקט "חיים בכבוד". במסגרת הפרויקט משופצות דירותיהן של ניצולי שואה ברחבי הארץ. השיפוצים כוללים מגוון של עבודות: שיפוצים כלליים, עבודות צביעה וטיח, אינסטלציה וחשמל.

הקריטריונים למועמדות לפרויקט: ניצולי שואה המקבלים תגמולים ממשרד האוצר או רנטה מוועידת התביעות (קרן סעיף 2) או רנטת BEG מגרמניה והם בעלי הכנסה חודשית של עד 5,000 ש"ח ברוטו.

לקבלת השרות יש לפנות לקרן הרווחה של נפגעי השואה בישראל: רח' תובל 5, בית צרפת, תל אביב, טלפון 03-6090866 פקס 03-6968294.

דוגמה לגבי סיבוכים של ארוע מוחי: במידה ושיעור ההכרה ביתר לחץ הדם היה מלא וחלפו עד 20 שנה מעת אבחון יתר לחץ הדם, שיעור ההכרה יהיה מלא. במידה וחלפו 20-40 שנה מעת האבחון שיעור ההכרה יהיה 66% ובמידה וחלפו יותר מ-40 שנה לא תהיה הכרה כלל. יש לציין כי משמעות הכרה החדשה באותן המחלות אינה מסתכמת רק בהגדלת שיעור הנכות המוכר, אלא גם ניתן לקבל מימון לגבי תרופות, טיפולים